

Tuomo Lahdelma 60 éves

Tuomo Lahdelma 1953. június 28-án született Mikkeliben, Dél-Savóban. Itt érettségizett, majd Jyväskyläben kezdte el egyetemi tanulmányait finn nyelv és irodalom szakon. 1976-ban diplomázott, 1986-ban védte meg doktori értekezését, 1994-ben magántanári képesítést szerzett magyar irodalomból. 2001-ben lett a hungarológia professzora. Vendégprofesszor volt Budapesten és Debrecenben. Vendégprofesszori előadásokat tartott Bécsben, Münchenben, Firenzében, Hamburgban, Padovában, Tartuban – és a világ minden táján, ahol magyar nyelvvel és kultúrával foglalkoznak. Közleményei főként Magyarországon és Finnországban láttak napvilágot. Fontosabb munkái: *Endre Ady's poems in Finnish* (SKS, Helsinki 1978), *Endre Adyn lyriikka ja Kalevala* (Jyväskylä 1985), *Mitta mitasta. Suomen ja unkarin metristen systeemien vertailua* (Hungarologische Beiträge 1. Jyväskylä 1993), *Päntän äijän vajoaminen – yhteiskunnallinen juttu* (Folia Uralica Debreceniensia 8. Debrecen–Jyväskylä 2001), *Endre Ady ja Eino Leino* (Uralisztikai tanulmányok 7. Bp. 1996), *Márain lukemisen dokumentti. A gyertyák csonkig égnek -romaanin suomentamisen päiväkirjaa* (Hungarologische Beiträge 13. Jyväskylä 2001).

Fő műve doktori értekezése, amely Ady Endre korai költészetének interpretációja: *Vapahtajaa etsimässä. Evankeliumit Endre Adyn lyriikan subteks-tinä vuoteen 1908* [Megváltót keresve. Az evangéliumok Ady Endre költészetének mögöttes szövegeként 1908-ig] (Jyväskylä 1986).

Dobos Istvánnal együtt több irodalomelméleti munkát tett közzé. Műfordítások jelzik magyar irodalmi érdeklődését: Márai, Babits, Kosztolányi, Weöres Sándor és népdalok: *Lensi riikinkukko* [Felszállott a páva].

Tuomo Lahdelma főleg tudományszervező és nemzetközi kapcsolatépítő tevékenysége jóvoltából ismert és elismert kutató. Ő hívta életre a finnországi Jyväskylä egyetemén a hungarológia szakot és intézetet. Eddig 25-en védtek meg hungarológiából (főként magyar irodalomból és nyelvészetből) PhD értekezésüket Jyväskyläben.

Tudományszervező tevékenysége hozta számára a legtöbb nemzetközi elismerést: 2001-ben ő volt az V. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus elnöke; az általa alapított *Hungarologische Beiträge* folyóirat főszerkesztője. Elismerései: Lotz János-érem (2001), *Pro Cultura Hungarica* (2003), Finn oroslánrend I. o. lovagrendje (2005), Balassi Kard (2005), Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje (2011), *Professor doctor honoris causa* (Pécsi Egyetem 2012).

Álljon itt életünk néhány találkozási pontja! Az 1975-ös budapesti finnugor kongresszuson találkoztunk először, majd a debreceni ösztöndíjas időkben, amikor a szakdolgozatod készült. A barátkozást utána már 1981-től Jyväskyläben folytattuk, amikor megkezdtem második lektori működésemet. Azután jöttek a nehéz budapesti vendégtanári évek. Töretlenül haladtál tudományos pályádon, és 1986-ban elkészítetted doktori értekezésedet, amelynek egyik opponense én lettem. Bírálatomban megállapítottam: nagy kár, hogy nemcsak Ady, hanem Te sem világnyelven szóltál.

Ezután összekuszálódtak, vagy inkább összefonódtak életünk szálai. Leskinen professzorral karöltve szereztél nekem egy örökké emlékezetes kutatói ösztöndíjat, amelynek segítségével 1994 első felében két kontrasztív szimpóziumot szerveztünk nemzetközi részvétellel, és a szimpóziumok nyagát nem sokkal később sikerült megjelentetnünk az általad indított *Hungarologische Beiträge* sorozatban. Ekkorra tehető a hungarológia szak tantervének kidolgozása, elfogadtatása, továbbá a Jyväskylä–Debrecen „tengely”, az egyetemi együttműködés létrehozása, amelynek jóvoltából mind a mai napig gyümölcsöző oktatói és hallgatói csere jött létre. Véleményem szerint ez volt az első „aranykor”. Az 1995-ös jyväskylai finnugor kongresszus idején szintén szíves közreműködéssel tarthattam meg magántanári előadásomat szeretett egyetemünkön. Kétszer jártál nálam a norvég fővárosban. Azóta emlegetjük Pentti Haanpää novellájának „kanta vaikkapa hevosen” kifejezését már klasszikus mottóként (vö. *Päntän äijän vajoaminen – yhteiskunnallinen juttu*). Közben én is gyakran megfordultam Jyväskyläben.

Szó volt már a finnugor kongresszusról, viszont Hozzád kapcsolódnak a hungarológiai kongresszusok, amelyek szervezésében oroslánrészt vállaltál. Ilyen nagyszabású rendezvényre 2001-ben került sor. Azután következett

Debrecen, ahol Téged választottunk a Nemzetközi Magyarágtudományi Társaság elnökévé. Már elnökként irányítottad a kolozsvári kongresszust, és a Te égiszed alatt szerveződik a következő, a pécsi kongresszus is. Ezeknek jóvoltából maradandó kézjegyedat hagyod a nemzetközi hungarológia történetében. Ez lesz a második „aranykor”?

Minden bizonnyal sok minden kimaradt a visszaemlékezésből. De nem is írhatunk részletesebb köszöntőt. A magunk és a debreceni finnugor tanszék nevében köszönjük barátságodat, műfordítói és nemzetközi tudányszervező tevékenyegedet. Vivat professor doctor honoris causa Eöblössy Tamás!

KERESZTES LÁSZLÓ

*

Vannak emberek, akik nem öregszenek. Vannak, akikről nem tudjuk elhinni, ha elérnek egy bizonyos kort. Ilyen hihetetlen számomra az, hogy Tuomo Lahdelma idén nyáron betöltötte 60. életévét. Ilyenkor mindig megálunk, elcsodálkozunk (egy picit talán el is szomorodunk, hiszen minket is sújt az idő érthetetlen elröppenése) – és ilyenkor számbavesszük, mi is történt velünk az elmúlt évtizedek során.

Keresztes László fentebb olvasható köszöntőjében felsorolta az ünnepelt pályafutásának legfőbb állomásait, én most ezek közül egyet, a jyvaskylái hungarológia létrehozását és felfejlesztését emelem ki – szubjektív nézőpontból.

A múlt század nyolcvanas éveinek végén – a szocialista világrend megroppanása, a vasfüggöny elrozsdásodása idején – Tuomo Lahdelma igen jó „szimattal” ráérezett arra, hogy most jött el az ideje a magyarágtudományok új alapokra helyezésének. E törekvésében jó partnerre talált a hamburgi egyetem hungarológusában, Holger Fischerben és más hungarológusokban Magyarországon és külföldön egyaránt.

Az ún. paradigmaváltás színteréül a jyvaskylái egyetemet szemelték ki, amely erre a kísérletre ideális terepnek bizonyult. Volt magyar lektorátus, de nem a hagyományos finnugor oktatási struktúrában belül, hanem a finn nyelvészeti tanszéken. Lahdelma fiatal, agilis oktatóként nem kevés munkával meg tudta győzni a kar vezetését, hogy csináljanak valami merőben újat! Erőfeszítései révén hat tanszék (nyelvészet, irodalom, történelem, néprajz, művészettörténet, zene) együttműködésének eredményeképp megszületett az új típusú hungarológia, amely az elejétől kezdve nagyon népszerűnek bizonyult (volt, hogy egyszerre több mint ötven diák tanult itt). A hallgatóknak nem

kellett átrágniuk magukat a magyar és finnugor nyelvtörténeten, nem kellett kisebb rokon nyelveket tanulni, hanem egyből a magyarra „vethették” magukat. Sok történész, irodalmár, zenész és néprajzos kezdett el 1989-ben magyart tanulni, s közülük jónéhányan tudományos fokozatot szerezve mai is a pályán vannak.

Jómagam 1992-ben kerültem lektornak – a szintén debreceni S. Varga Pál után – Jyväskyläbe. Tuomo akkor még Budapesten dolgozott vendégprofesszorként, s csak néhány hónap múlva tért haza. Azt hiszem, nem túlzás állítanom, azonnal barátságot kötöttünk. Együtműködésünk eléggé széleskörű volt: a tanítási órákon túl rendszeresen megjelentem a szobájában, s számos kérdést megvitattunk: az aktuális egyetemi problémáktól a magyar gasztronómia rejtelsein át futballunk (már akkor is) siralmas állapotáig. Barátságunk nem maradt meg az egyetem falain belül: számtalanszor síeltünk, fociztunk (népes családja fiútagjaival egy egész kispályás csapatot alkottak), s Tuomo sokszor elvitt engem különféle kirándulásokra. (Különösen emlékezetes marad számomra az orivesi túra a finomabbnál finomabb finn ételekkel...)

Nem hagyhatom említés nélkül Tuomo családi hátterét, hiszen a neje, Mártika és öt szépen nevelt gyermeke biztosította háttér nélkül Tuomo egész biztosan nem vált volna a magyar kultúra finnországi apostolává, „utazó nagykövetünké”. És persze nem hagyhatom szó nélkül a náluk elköltött vacsorákat sem..

Együtműködésünk elmélyülése egybesett a hungarológia felfutásával. Együtt szerkesztettük a *Hungarologische Beiträge* köteteit, majd együtt készültünk fel – Petteri Laihonnennel, későbbi lektorunkkal kiegészülve – az V. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszura, amelyet Jyväskylä egyeteme és városa igen nagy sikerrel rendezett meg 2001 augusztusában.

A kongresszus után kissé elváltak az útjaink, kevesebbet találkoztunk – de olyankor mindig ott folytatjuk, ahol abbahagytuk. Remélem, Lahdelma professzor úr a közeljövőben gyakrabban fog látogatást tenni egyetemünkön, tanszékünkön!

Kedves Tuomo (vagy ahogy bizonyos körökben szólítunk, neved tréfás magyarításával: Eöblössy Tamás), kívánom neked, hogy a következő évtizedeket is hasonló energiával, hasonló invencióval éld meg, és még sok sikeres hungarológiai esemény fűződjön a nevedhez!

MATICSÁK SÁNDOR